

Så småningom kom nya innehavare av handelsboden. Josef Pettersson med sin familj drev handelsboden i åtskilliga år. Sedan kom John och Elsa Bäck. De drev affären fram till någon gång på 1960-talet.

Handelsboden i Maltmossen

Här hade jag planerat en kort beskrivning av handelsboden i Maltmossen. Men plötsligt upptäckte jag att det fanns mycket mer att skriva om denna. Det får bli en egen berättelse om denna handelsbod.

/Arne Ivarsson

Handelsboden i Maltmossen

I gamla tider fanns ett litet torp utmed landsvägen mellan Gränna och Ödeshög. Idag kommer ingen ihåg detta lilla torp. Men i arkivhandlingarna hittar vi det. Det kallades Märtalyckan och låg på Skrädebergs ägor vid gränsen mot Maltmossen. Namnet Märtalyckan är gammalt.

Den 29 augusti 1823 dog änkan Märta Johansdotter. Hon var ett fattighjon och dog av ålderdom, 62 år gammal.

Hon var född i Adelöv 1761. År 1792 gifte hon sig med änkomannen, bonden och postföraren Samuel Andersson i Skrädeberg. De fick en son 1896 som döptes till Peter.

Bonden Samuel Andersson dog 30 september 1799 av svullnad och värk, 64 år gammal och Märta blev änka. Hon var då 38 år gammal. Vi kan anta att hon med sin man bodde på Skrädebergs gård. Men när hon blev änka fick hon flytta till en backstuga på gårdens ägor. Den skulle hon få ha i sin livstid. Hon var ett fattighjon.

Sonen Peter Samuelsson uppgavs i kyrkoböckerna vara *sinnessvag och utfattig*. Han flyttade 1825 till Lilla Krokek. Han var sedan dräng på åtskilliga ställen i bygden. Han dog som inhytt i Hårstorp den 11 december 1857 av bröstsjukdom.

Denna backstuga som Märta Johansdotter bodde i har sedan under årens lopp haft namnet Märtalyckan. Märta hade också ett litet jordstycke till sin stuga.

Många har bott här på Märtalyckan efter att Märta dött. De flesta var jordbruksarbetare hos bönderna i närheten.

Märtalyckan blev 1860 ett förpantningstorp och när detta hus med jord 1912 avstyckades var namnet Märtalyckan kvar.

Men ännu var det ingen handelsbod där. Den kom senare.

År 1921 hände något. I församlingsboken för åren 1921-25 ser vi att Märtalyckan hyrs av handlaren Ernst August Gideon Dal. Han var född i Linderås 1898 och gift med Sara Charlotta Hemmingberg, född i Mjölby 1898. De kom till Märtalyckan från Tjurtorp den 13 november 1925. De flyttade den 10 mars 1932 till Linköping.

Då kom Olof Einar Liljegren hit och övertog handelsboden. Han var född 1906 i Skeda, Hustrun hette Agnes Adolfsson och var född 1905 i Trehörna. De drev handelsboden fram till den 14 maj 1934. Då flyttade de till Rinna.

Den 12 maj 1934 övertog Sven och Hildur Johansson handelsboden. De var då nygifta. Han var född i Gränna landsförsamling 1906 och Hildur var född i Lackalänga i Skåne 1905. Men hon hade vuxit upp i Kushult, en grannby till Maltmossen. Sven och Hildur bodde en tid i Kushult och där hade Sven en viss affärsverksamhet. Det var taxirörelse och handel med diverse varor ur Åhlén & Holms postorderkatalog. Vilka kommer förresten nu ihåg denna katalog? Taxirörelsen togs med till Märtalyckan och till handelsboden.

Huset på Märtalyckan byggdes till och därefter råkade huset till större delen ligga på Maltmossens marker. Bara en mindre del låg kvar på Skrädebergs marker.

År 1934 betjänade affären ett 60-tal hushåll. Konkurrensen var relativt ringa. Affären byggdes ut 1938 och kompletterades med bensinförsäljning. Det blev också en telefonväxel med ett 20-tal abonnenter. Sven Johanssons Speceri- och diverseaffär var företagsnamnet.

Affären var i princip alltid öppen. Telefonväxeln var öppen vardagar 08-21 och söndagar 08-10, 13-16 och 18-20. Men denna verksamhet kompletterades med torghandel i Tranås, Gränna, Jönköping och Nässjö. I huvudsak bestod torghandelns sortiment av ägg, gurkor, syltlök m.m.

Till en fast kundkrets av matserveringar och konditorier levererades också ägg och hemkärnat smör. Dessa produkter kom från gårdarna i bygden som betalning för varor i affären.

I en lanthandel som denna fanns nästan allt, från spik och redskap, trätofflor, arbetskläder, silltunna och sirapstunna. Där fanns rosa damunderbyxor, strumphållare för herrar, tyger, kort, cacao-burkar, kaffe, saffran, lagerblad, ättika, tvättmedel m.m. Här fanns nästan allt.

Varusortimentet levererades från följande leverantörer: Manufaktur inköptes vid olika grossisters uppackningar. Glas och porslin kom från Hjalmar Blomkvist i Linköping. Järnvaror kom från Sandvalls i Jönköping.

Dagligvaror kom från Thure Liljedahl i Motala och levererades med varubil en gång varje vecka. Läskedrycker kom från Ödeshögs bryggeri.

Från 1960-talets början gjordes de flesta inköpen via Snabbgross i Jönköping.

Affären var som tidigare nämnts nästan alltid öppen. Affären utgjorde också en samlingspunkt för bygdens ungdomar. Under kvällstid bestod försäljningen till stor del av godis och dricka. Äldre ungdom kunde också köpa lösa cigaretter av märket Bill eller Boy.

Affären låg utmed landsvägen, riksväg nr 1, och detta bidrog också detta till försäljningen när resandet på vägen ökade. Folk började resa på semester. På 1930- och 40-talen var det cyklister

och under senare år kom bilarna. Många är de cykelturister som kompletterat sina förråd där i affären.

Ingrid Svensson, född Pantzar, har berättat att i början av 30-talet hittade hon en 25-öring på vägen. Hon gick till lanthandeln i Maltmossen. Denna slant räckte till fem kokosbullar.

I äldre tider kom hela familjer till affären före jul för att köpa julklappar. Då blev kunderna undfägnade med kaffe, saft, bullar och kakor. Barnen kokade knäck under tiden som föräldrarna, en i taget gjorde sina julklapps köp. Många barn kan berätta om detta. En av dem som kunde berätta om detta var Ebbe Åsenhed.

Sven och Hildur drev Maltmossens lanthandel fram till 1974. Affären upphörde. Sven och Hildur avled 1975. Men då hade också motorvägen tillkommit. Trafiken på vägen utanför affären hade försvunnit. Där går nu bara lokal trafik.

Så går livet vidare. Slakten följa slaktens gång. Den äldre generationen minns fortfarande gamla handelsbodar i våra bygder. Handelsbodarna utmed landsvägen här har nu ersatts av stora rastplatser som Östgöta-Rasten och Brahehus.

Det är Viola Lundin, dotter till Sven och Hildur som berättat det mesta om lanthandeln i Maltmossen. Hon var också engagerad där i affären under många år. Hon flyttade sedan till Stockholm, Men på senare år har hon återkommit till hemorten. Där bor hon nu i Kushult med sin man på den gård där hennes mor vuxit upp.

Märtalyckan med den gamla lanthandeln är fritidsbostad för en son till dem.

Men handelsboden i Maltmossen lever vidare, trots att den är nedlagd. Den gamla affärsdisken och en del av varulagret skänktes till Ödeshögs Hembygdsförening. Där står den gamla affärsdisken. En gång varje år, på hembygdsdagen i augusti ställer sig Viola som förr bakom disken.

Arne Ivarsson